

„Białe plamy” w historii prasy regionalnej

Po wywołaniu regionu spod okupacji hitlerowskiej istniały dwa ośrodki władzy. Jeden powołał organizację lewicową, które unosiły założenia programowe Manifestu PKWN, drugi — utworzony przez ugrupowania związane z rządem RP w Londynie, działał w podziemiu. Oba ośrodki miały aparat administracyjno-polityczny, siłę zbrojną i swoją bazę społeczną.

W REGIONIE, którego społeczeństwo było wyraźnie podzielone na zwolenników rządu RP w Londynie i zwolenników PKWN trwała ostra walka, która pochłonięła dużo ofiar po obu stronach. Tym sprawom poświęcała literatura poświęcała stosunkowo dużo miejsca. Pomija jednak lub podejmując tylko marginalnie istotną płaszczyznę walki, jaką była sie-

Znaczenie skromniejsze, a niekiedy nader uboga lub wręcz żadna jest nasza wiedza o prasie wydawanej przez organizację uznającą rząd RP w Londynie. Posiadamy one utworzone jeszcze w okresie okupacji hitlerowskiej wydawnictwa prasowe wraz z zapleczem technicznym i kadrowo-organizacyjnym.

Po objęciu władzy w regionie przez przedstawicieli PKWN działało w konspiracji Biuro Informacji i Propagandy Komendy Okręgu Białostockiego Armii Krajowej. Komunikacja propagandowo-prasowa istniała w inspektoratach i obwodach AK, w Białostockiej Delegaturze Rządu i w organizacjach obozu narodowego.

Biuro Informacji i Propagandy KO AK wydawało od 1943 r. „Głos Ziemi Białostockiej”, który po wywołaniu Białegostoku ukazywał się nadal przez okres kilku miesięcy. Dalsze losy pisma i zespołu redakcyjnego nie są znane. Historia innego pisma BIP — „Biuletynu Informacyjnego Ziemi Białostockiej” (tygodnika żołnierskiego) jest także nie do końca wyjaśniona. Wiadomo tylko, że w końcu lipca 1944 r. aresztowano redaktorów pisma i zniszczono bazy poligraficzną wydawnictwa.

Nie można jednak odpowiedzieć na pytania: kto to uczynił i w jakich okolicznościach. Podziemny „Biuletyn” został wznowiony w czerwcu 1945 r. przez nową zespół redakcyjny, którego oddano do dyspozycji nową wydawniczo. Nakładem tegoż wydawcy ukazywała się także gazетка „OAK Głos spod Ziemi”. Informacje pośrednie wskazują, że w drugiej połowie 1944 r. terenowe organizacje podziemne wydawały pisma pt. „Zew” i „Wschód”.

Znacznie uboższa w środki techniczne i finansowe była Białostocka Delegatura Rządu. Wydawała ona „Monitor Białostocki” — organ urzędowy, który w imieniu redakcji sygnowała „Anna Robur” (NN).

Wydawcą grupy efemerydalnych gazetek podziemnych był obóz narodowy. W okresie PKWN wspólnym organem Narodowej Organizacji Wojskowej i Narodowych Sił Zbrojnych był „Miecz Chrobrego”, którym kierował szef propagandy NOW plut. podchor. „Marcin” (NN). Po dłuższej przerwie pismo wznowiono wiosną 1945 r. drugim organem KO NZW była „Walka”. Prawdopodobnie powielano ją w ruchomej powielarni, która wędrowała wraz ze

to identyczną nazwę jak tytuł gazety.

Tytuł podziemnego „Monitora Białostockiego” — urzędowego organu Delegatury nie jako podkreślał prawowitość rządu RP w Londynie, oficjalny, urzędowy charakter pisma. Inny tytuł: „Miecz Chrobrego”, nawiązywał do symboliki ruchu młodych w obozie narodowym, który dążył do stworzenia Wielkiej Polski opartej o trzy morza. Informacje np. redakcji „Walki”, że pismo ukazuje się nakładem „Wydawnictwa Bałtyku” wyrażały, hasłowo acz komunikatywnie dla swoich sympatyków, stanowisko wobec przyszłej granicy na północy, która

zgrupowaniem leśnym. Wiosną 1945 r. ukazało się także kilka numerów „Wiadomości Tygodniowych” oraz dwutygodnika „Polak” — organu komendy powiatowej NZW w powiecie wysokomazowieckim.

Gazetki podziemne wydawało nie technika powielaczowa, najczęściej w formie A-4 i A-5. Objętość numerów wynosiła 1-2 lub 4 strony, ale także

8-12 stron. Częstotliwość ukazowania się była bardzo zróżnicowana. Nakłady są trudne do określenia, ale niektóre informacje wskazują, że wahały się one od kilkudziesięciu do kilkuset egzemplarzy. Wiele numerów było mało czytelnymi. Stosunkowo dobrą jakością wykonania wyróżniał się „OAK Głos spod Ziemi”. Redakcje miały duże trudności z papierem, matrycami, farbami, środkami finansowymi i niewiele wiemy, w jaki sposób je rozwiązywały.

W okresie PKWN i Rządu Tymczasowego ukształtowały się w regionie dwa systemy informacji prasowej dwóch przeciwstawnych obozów politycznych, które walczyły o władzę. Prasowe reakcje na wydarzenia w regionie, w kraju i na arenie międzynarodowej, zamieszczane na łamach gazet i gazetki sądy, oceny, zwroty i hasła zaszczepiały ludności Białostockiej różnego programu, wartości i zasady. Z rolą prasy w realizacji celów programowych zdawały sobie sprawę strony uwikłane w konflikt. Zarówno będący u steru obóz lewicowy, jak ugrupowania podziemne widziały w prasie ważny instrument w sprawowaniu władzy i w walce o nią. Dążenia programowe stron wyrażały nie tylko zamieszczane w prasie teksty, lecz również same nazwy tytułów gazet i gazetek oraz wydawnictw prasowych.

Tytuł „Jedność Narodowa”, która była najważniejszą gazetą w dyspozycji ugrupowań lewicowych, symbolizował dążenie do porozumienia i przezwyciężenia podziałów, jakie dokonały się na tle wizji powojennego kształtu ustrojowo-terytorialnego kraju. A istota tych podziałów, na których wyrosły konflikty, sprowadzała się do rozstrzygnięcia bynajmniej nie nowego w historii kraju dylematu: Polska wiąże się politycznie ze Wschodem czy też z Zachodem — ze wszystkimi skutkami tego wyboru dla założeń ustrojowych i miejsca na powojennej mapie Europy. Wydawnictwo, którego nakładem ukazywała się „Jedność Narodowa” mia-

ła przebiegać wzdłuż Bałtyku od Szczecina do Kłajpedy.

Funkcjonowanie dwóch przeciwstawnych systemów prasowych (oficjalnego i podziemnego) powodowało chaos w strukturze informacji społecznej. Ten dechotomiczny podział obejmował cały system działań informacyjnych, w którym to ważną rolę odgrywały również inne środki i formy przekazu, jak druki ulotne, broszury, zgromadzenia publiczne, grupowe i indywidualne kontakty między ludźmi.

Wśród tych różnych, często krainowo odmiennych informacji uwikłane były jednostki i grupy społeczne. Były one zdezorientowane nie tylko w sferze znajomości faktów i zdarzeń, lecz także w sferze rozumienia interesów własnych. Wielu mieszkańców regionu białostockiego nie mogło odpowiedzieć sobie czy wojna zakończyła się 9 maja 1945 r. czy też trwała nadal.

Odpowiedzi na pytania: jak postępować, która władza jest prawowita, którą mam uznać i która wyraża moje interesy były jeszcze trudniejsze.

Dystans czasowy, jaki dzieli nas od wspomnianych wydarzeń, stwarza dziś warunki do pełniejszego, rzeczowego, wolnego od uprzedzeń i doraznych emocji, rozpoznania roli znaczenia podziemnych wydawnictw prasowych. Z pewnością przyczyni się to do lepszego rozumienia arcytypowej rzeczywistości powojennej, dla wielu bardzo trudnej, nierazko też tragicznej, do rozumienia przesłanek kształtujących ówczesny stan umysłów i postaw społeczeństwa regionu. Jestem przekonany, że do pełniejszego wyjaśnienia tych kwestii mogą się przyczynić i z prasą, i którzy zetknęli się z prasą i wydawnictwami powojennymi. Będzie więc wdzięczny za kontakty i ewentualne informacje, które nie powinny ulec zapomnieniu w naszej zbiorowej pamięci.

MIECZYSLAW CIECWIERZ

Prawnik radzi

ZNIŻKA KOLEJOWA DLA EMERYTÓW

Mam rodzinę na Wybrzeżu, obecnie koszty przejazdu są znaczne. Czy jako emeryt, mam prawo do jakiejś zniżki? Aleksander W. Wasilków

Aby poprawić sytuację życiową emerytów i rencistów oraz stworzyć im korzystne warunki utrzymania więzi rodzinnych — Rada Ministrów uchwaliła co następuje:

Emeryci i renciści mają prawo do korzystania z 50 proc. ulgi w opłatach za dwa przejazdy kolejowe do dowolnie wybranej miejscowości na obszarze kraju. Ulgę stosuje się w dowolnej klasie wagonu osobowego i dowolnym rodzaju pociągu.

Celem dzyskania stosownego zaświadczenia lub szczegółowych informacji zainteresowani sprawą członkowie Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów mogą złożyć się do najbliższego miejsca zamieszkania Koła Związku lub do siedziby Związku w Białymstoku przy ul. Kilińskiego 8, telefon 416-548, w Łomży przy ul. Szosa Zambrowska 8, tel. 27-84, w Suwałkach przy ul. Brzostowskiego 7, tel. 34-25. (Podstawa Prawna: M.P. Nr 11 poz. 7 z dn. 15.1V.1986 r.) LUN

MAJĄTEK ODREBNY MAŁŻONKA

Półtora roku wstecz, aktem notarialnym darowizną mojej żony zamężyłam córce połowę domu jednorodzinnego. Czy w tym przypadku mam jej ma prawo udział w zapisanej połowie domu? Wacław P. Mońki

Z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa obejmująca ich dorobek. Dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności majątkowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich.

Spółród przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania małżeństwa nie należą w drodze wyjątku do wspólnej i stanowią majątek odrębny każdego z małżonków — przedmioty majątkowe nabyte w drodze darowizny, chyba, że darczyńca inaczej postanowił (art. 33 pkt 2 k.r.o.).

Ponieważ przy sporządzaniu aktu notarialnego wskazałeś Państwo jako osobę obdarowywaną jedynie swoją córkę — nabyła w drodze darowizny własność 1/2 domu stanowi jej majątek odrębny. LUN

Trzynastka to moja nadzieja

Rozmowa z inż. TADEUSZEM RUTKOWSKIM — wiceprezesa Zarządu Aeroklubu Białostockiego delegatem na XIII Zjazd Aeroklubu PRL w Warszawie.

— Zdać mi się, że ostatnie lata przysporzyły lotnikom sportowym dużo trosk.

— To prawda, bo mimo olbrzymich sukcesów, największych w polskim sporcie (mamy mistrzów świata i Europy) Aeroklub PRL stoi przed groźbą utraty wielu wspaniałych ludzi, przede wszystkim młodych przedzistów latania i działaczy. Jakim to może być nieszcześnie dla organizacji społecznej o zadaniach wychowawczych i obronnych — nie musimy mówić.

— A konkretnie, co się stać może?

— Po pierwsze zawężenie działalności z powodu starzejącego się sprzętu i braku uzupełnień. Polski przemysł nie produkuje samolotów przystosowanych do potrzeb aeroklubów, a import utulił kilka lat temu. Po wtóre — brakuje środków na działalność. Dotacje zmniejszają się (relatywnie), a możliwości zarobkowania są stale ograniczane.

— Smutek przed tym Zjazdem...?

— Niezupełny. Wszak od poprzedniego Zjazdu (przed 4 laty) Aeroklub Białostocki był stałym w członów klubów w Polsce — 1, 2 i 3 miejsca w poszczególnych latach. Mamy mistrzynię Europy (Urszula Bocheńska-Wojda), członków kadry narodowej. Tytuły mistrzów sportu uzyskali ostatnio Józef Solik, Roman Szymański i Sławomir Brzostowski. Mamy za sobą ogromną pracę szkoleniową i wychowawczą.

— Czym się więc smuci?

— Niby tak, ale dla utrzymania tych wyników konieczne są warunki do przywiązania do klubu kadry zawodowej (instruktorzy, mechanicy), czyli — place; remonty sprzętu latającego, szczególnie szy-

Aeroklub chciałby zarabiać

bowców, czyli znów środki finansowe. Przecież to jest nasz interes, czy hotel dla szkoleniowych. Konieczne jest uregulowanie statusu prawnego lotniska.

— Słyszałem, że nadal są zakusy na piękny równy teren.

— Doprawdy dziwię się małoduszności wielu ludzi, którzy chętnie skasowaliby lotnisko i wówczas nie (?) już nie zakłócałoby im biologicznego spokoju. Tymczasem znam miasta, które fakt istnienia lotniska sportowego w swych granicach (choć przecie nie w centrum) traktują jako wielką wartość, swoistą barwę, przyciągającą miastu białku. Chocoby Toruń, Łódź, Krosno, Olsztyn...

— Rozumiem, że to wszystko zawarte jest w instrukcjach, jakie otrzymaliście od członków klubu jako delegaci na Zjazd.

— Na Zjazd (20 km.) wybrano dwie osoby. Pierwszą jest Jan Jagodzik, drugą — ja. A problemy wspomniane przeze mnie gnębią organizację jako całość.

Chcemy mieć możliwość rozwijania lotnictwa, przyciągania wielu młodych. Przyciągnąć ich może realna szansa na „polatanie”, a tego na razie zbyt liczebnej grupie obiecać nie możemy. Nie chcemy cudów, chcemy latać, zarabiać na swą działalność i przemysł, aby nam w tym nie przeszkadzano.

— Zjazd jest XIII. Nie obawia się pan „feralności” tej liczby?

— Lotnicy co prawda są przesądni, ale tym razem „13” to moja nadzieja.

Rozmawiał ZBIGNIEW KRZYWICKI

Jak to było po wojnie

ra informacji, której bardzo ważnym źródłem była prasa.

Krótko po wywołaniu ugrupowania lewicowego zaczęły wydawać w Białymstoku biuletyn informacyjny „Wiadomości Radowe”. Podobnego typu biuletyn wydawano także w Suwałkach. W grudniu 1944 r. zaczęła się ukazywać pierwsza gazeta ogólnowojewódzka „Jedność Narodowa”. Wydano także kilka jednodniówek. Zawartość informacyjna prasy obozu rządzącego, jej sposoby argumentacji i zasięg oddziaływania są dość dobrze rozpoznane.

Największe jaskinie świata

Za największą jaskinią świata uznaje się dzisiaj, odkrytą w 1980 r. Lubang Nasib Bagus. Ma ona 700 m długości, przeciętnie 300 m szerokości, a jej wysokość dochodzi do 70 m. Znajduje się ona w malezyjskim parku narodowym Gunung-Mulu.

Największa na świecie jaskinia wydaje się być Jean-Bernard (1535 m) w Résean de Foillis we Francji. Drugie miejsce zajmuje też Jaskinia Czarowników (1408 m) w Sierra de la Puerta de Illamina w hiszpańskich Pirenejach. Odkryto ją dwa lata temu.

Najdłuższą jaskinią świata czy też raczej najdłuższe korytarze jaskiniowe znajdują się w Parku Narodowym Mamutowe Jaskinie w stanie Kentucky w Stanach Zjednoczonych. Niektóre z nich były znane już w roku 1799. Do tej pory zbadano 830 km tych korytarzy. Druga co do długości jaskinia na świecie to Hoelloch (116 km) w szwajcarskim kantonie Schwyz.

(NRAID)

JOLKA

Objaśnienia podane są w innym szyku niż kolejność wyrazów w diagramie. Ujawnione litery mają ułatwić rozwiązanie:

Diagram crossword puzzle with letters: a, r, o, e, n, z, e, s, e.

rodzaj okiennej zasłony ☆ plectwo domowe ☆ skala osadowa stosowana do produkcji materiałów ściernych ☆ zaprawa służąca do czyszczenia ☆ na pierś szeryfa, ☆ pościel, bety ☆ okrągła, podłużna z kremem w środku ☆ artylerystyczny wóz amunicyjny ☆ bojowy okręt wojenny ☆ górna część tchawicy ☆ brzeg, kant ☆ poemat epiczny Homera ☆ roślina symbol siły, krzepcy

Pomiędzy Czytelników, którzy w terminie 6-dniowym nadesłali prawidłowe rozwiązania, rozlosujemy nagrody książkowe. Do odpowiedzi dołączyć należy, naklejony na karcie pocztowej, kopercie kupon. Rozwiązanie „Jolki” i listę nagrodzonych zamieszczać będziemy w wydaniu czwartkowym.

Fachowcy-rolnikom

Warzywa mało znane

WNASZEJ kuchni i na stole, oprócz potraw mięsnych, powinny znaleźć się też pewne doceniane warzywa, a w szczególności te mało znane. Są one źródłem cennych składników mineralnych i witamin mających znaczny wpływ na zdrowie i samopoczucie. Ponadto wzbogacają menu w różnych porach roku. Wartościowe są zwłaszcza te, które nadają się do jedzenia w stanie świeżym późną jesienią i zimą, kiedy organizm ludzki szczególnie odczuwa brak witamin (cykorii, kapusta pekińska, rzęzucha, porę). Najbogatsze w witaminę C są: papryka, brukselka, kalafior, kapusta biała, włoska i czerwona, jarmuż

i kalarepa; natomiast w karoten (składnik witaminy A): szpinak, młoda marchew, dynia, pomidory, fasola szparagowa, kabaczek, cukinia, papryka słodka i wszystkie warzywa zielone — liściaste. Witaminę B1 zawierają: groszek zielony, brukselka, brukiew, szpinak, papryka słodka a witaminę B2 — fasola szparagowa, dynia, kabaczek. Najwięcej żelaza ma: kapusta włoska, dużo jest go także w brukselce. Wapń i fosfor posiadają kapusta włoska i czerwona, porę, seler, oberżyna.

W 1987 roku na terenie gminy Bakalarzewo była prowadzona demonstracja prawidłowego zagospodarowania

(Opr. I.) JANINA KŁOS WOPR Olecko

ogródka warzywnego z uwzględnieniem warzyw mało znanych i przyprawowych. Wyprodukowane tam jarzyny wprowadzono do jadłospisu rodziny wiejskiej pod postacią

samodzielnych dań oraz na różny sposób przygotowanych surówek i salatek, takich jak: bakłaż, czyli oberżyna nadziewana i smażona, papryka nadziewana ryżem i mięsem, sałatka z tejże rośliny, bigos oraz placki z kabaczka, cukinia podawna jako sałatka i kwaszona, brokuł włoski w sosie śmietankowym, szpinak w naleśnikach, zupa z melona oraz dynia makaronowa z pomidorami i kiełbasą.

Upowszechnianie warzyw mniej znanych spełnia dwójną rolę: wzbogaca nasz jadłospis i zapewnia organizmowi bogatszy zestaw witamin i soli mineralnych.

(Opr. I.) JANINA KŁOS WOPR Olecko

Podróż w krainę baśni

NIELICZNI białostocczanie, głównie ci, którzy są za pan brat z językiem francuskim, mieli okazję zobaczyć i podziwiać w Białymstoku aktorkę francuską Pierrette Dupuyet w spektaklu „Chut”, którego jest ona autorką i wykonawczynią. Ten niezwykły monodram przewodził z nią wiele krajów. Wszędzie budził tę samą przychylną krytyki i publiczności.

Zastajemy widownię połączoną z ciemnością. Na scenie dzieje się coś tajemniczego: rozpięty w sieci rybackich namiotów, płatnina sznurów, zapach kadzidła, delikatnie sączą się muzyka, dywany, masy. Wewnątrz cudowne ciepło i światło. Jesteśmy wszyscy bezpieczni w namiocie. Na zewnątrz burza i deszcz. Pierrette Dupuyet jest wórką wędrującą Cyganką, nadająca się swą mądrością z napotkanymi ludźmi. Opowiada nam zaskazane podczas swych wędrownych bajki i przypowieści, pełne symboli i głębokiej fi-

lozofii. Jest nie tylko mistrzynią sztuki aktorskiej ale też świetnym reżyserem. Urzeczony jesteśmy zarówno scenografią, światłem jak i muzyką, która nieprzerwanie towarzyszy aktorce do końca spektaklu.

Specjalizuję się w tym, co nazywa się „one woman show” — powiedziała nam Pierrette Dupuyet po spektaklu. — Już ponad 10 lat tworzę przedstawienia samotnie, przede wszystkim prezentuję je poza granicami mojego kraju. Interesują mnie wyjazdy, spotkania z ludźmi teatru. Nie mogłabym pracować wciąż w jednym teatrze. Uważam, że teatr, to okazja do spotkań, to mój sposób na życie. Mam przygotowane klasyczne, grałam w sztukach Szekspira, Moliere, Marivoux, nawet Kantora. Potem miałam chęć grać w czymś odmiennym, współczesnym. Głównie zajmuję się tworzeniem spektakli, w których sama gram.

— Jak twórczość Pani od-

BARBARA GŁOWACKA ANDRZEJ JAROSZ

bierana jest na innych scenach?

— Przede wszystkim nie podróżuję jako turystka. Jeśli przyjeżdżam do jakiegoś kraju to nie po to, aby oglądać zabytki, lecz by spotykać ludzi. Co mnie pasjonuje w podróżach, to szukanie podobieństw między ludźmi, a nie różnic. Turysta zazwyczaj dostrzeże różnice między swoim krajem a tym, który zwiedza. Mnie interesują ludzie — co myślą, co czują. We wszystkich krajach, w których byłam, zauważałem to samo: jesteśmy do siebie podobni. Wszędzie spotkaliśmy ludzi, którzy czują, myślą tak samo, którzy boją się śmierci i cierpienia. Wszyscy narodził się z kobiety i mężczyzny. O tym mówię właśnie w swoim spektaklu, że łączy wszystkich ludzi są przeczucia.

Język francuski jest bardzo ceniony we wszystkich krajach, w których byłam, a zwidziałam ich już 25. We Francji o czystości języka trzeba walczyć — z żargonem, z językiem ulicznym. Za granicą natomiast — nie. Francuski jest rzeczywiście bardzo piękny i często spotykałem się z tym, że ludzie przychodzą na spektakl dla samego języka. Znam włoski i niemiecki, ale nie spotkałam się z taką o nich opinią. Sama też nie poszłabym do teatru wyłącznie dla tych języków.

— Kiedy kolejny występ w Polsce?

— Niebawem, jeśli będzie to możliwe. Polska jest krajem o wielkich tradycjach teatralnych, kulturalnych. Obecnie pracuję nad nowym spektaklem, być może w tym przyjadę niedługo do Polski.

Pola i słowa

ODWAŻNY (czy przewidujący?) autor książki — Jean Pierre Gay opatrzył swą pracę wielce wymownym tytułem „Cudowna kukurydza”. Naukowcy nie są zwykle romantycznymi poetami, nie lubią megalomanii, nie poddają się łatwym pokusom, by formą i pięknymi słowami nadrobić treści. Trzymają się faktów, często w beznamytny sposób relacjonują wyniki badań i wypływające z nich wnioski. Większość badaczy uważa, że ziarna kukurydzy przywożony do Europy Krzysztof Kolumb ze swej wy-

prawy do Ameryki, gdzie była uprawiana od czasu, gdy pojawił się tam pierwszy człowiek. Jej dzikie formy liczą podobno 80 tys. lat. We Francji pierwsze opisy tej cudownej rośliny pochodzą z roku 1536. U nas trudno doszukać się wzmianek o jej historii, a w niedalekiej przeszłości było więcej szyszyderstw i infantylnych anegdotek, niż poważnego traktowania tematu.

BARDOZO CIEKAWA są rezultaty prac zmierzających do biologicznego doskonalenia kukurydzy. Kiedyś jej kolba mierzyla od 2 do 3 centymetrów. W ciągu 7 tys. lat jej długość zwiększyła się do 10 cm, a plony wzrosły z 0,1 do 2 ton. Przed 150 la-

ty zajmowała 632 tys. hektarów, średnia wydajność sięgała 0,85 tony i nikt nie przypuszczał, że z biegiem czasu będzie przewyższała ten poziom. Obecnie kukurydza jest na trzecim miejscu wśród roślin zbożowych, a plon dochodzi często do 6,3 tony. Może ona — twierdzą znawcy przedmiotu — stać się niebawem najważniejszą rośliną hodowaną na świecie. Wielkość kolby dochodzi już do 30 cm, w ziarnie jest więcej białka, a dalsze prace hodowlane powinny jeszcze zwiększyć jej znaczenie w gospodarce rolnej.

Bursztyny Kolumba

Konsumowana przez ludzi, stanowi podstawę mieszankę paszowych dla zwierząt gospodarskich, jest cennym surowcem w zakładach farmaceutycznych. W najbliższych latach ma być substytutem... ropy naftowej i węgla w przemyśle chemicznym.

TYLKO w Stanach Zjednoczonych wytwarza się z ropy naftowej 90 mln ton chemicaliów i różnych wyrobów powszechnego użytku. Ich roczna wartość wynosi około 100 mld dolarów. Podstawowy surowiec trzeba importować w dużych ilościach. Dostawcą starają się szrubować ceny, co nie tak dawno było przyczyną licznych perturbacji gospodarczych. Dlatego poszukiwano gorączkowo in-

nych surowców przydatnych do wytwarzania mas plastycznych, detergentów, lepków i klejów. Czy muszą być one produkowane z ropy naftowej? Nie muszą. Co może je zastąpić w tym zakresie? Właśnie kukurydza. Około 80 proc. tych wyrobów ma być wytwarzanych z jej ziarna, co na razie brzmi wręcz niewiarygodnie, ale trzeba wierzyć naukowcom. Wiadomość ta ucieszy wszystkich, oczywiście z wyjątkiem krajów zrzeszonych w OPEC. Ktoś zyska, ktoś musi stracić. Taka jest logika postępu.

W TRAKCIE licznych badań i prac hodowlanych okazało się, że kukurydza jest rośliną o dużej „plastyczności biologicznej”. Zwoleńnicy jej uprawy na dużą skalę twierdzą, że kolby mogą być jeszcze dłuższe i wydajność większa; to samo dotyczy wartości biologicznej (przede wszystkim zawartości białka). Być może dowiemy się wkrótce o nowych odkryciach i możliwościach jej wykorzystania w innych dziedzinach. Skoro kiedyś była „boską rośliną” może być na nowo nobilitowana do rangi największych bogactw przyrody — nie tylko jako pokarm i pasza. Dla wielu krajów jest to wspaniała szansa, dla nas — temat do dyskusji i opracowania planów pozabawionych otoczki sensacji, pogardy i śmiechu.

JAKZE CZĘSTO jesteśmy zmuszani przez bieg wydarzeń do odkurzenia kart historii i korzystania z mądrości dawnych pokoleń. MARIAN SUCHOŻEBRSKI

